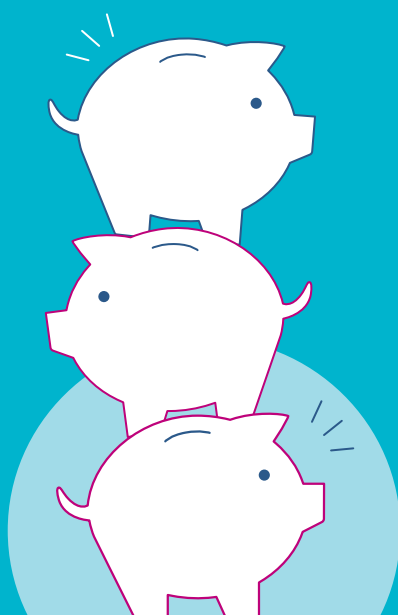

INSPIRATIEGIDS

FINANCIËLE OPVOEDING

VOOR PROFESSIONELEN

INHOUD

A	SITUERING	4
	Waarom deze inspiratiegids?.....	4
	Hoe deze inspiratiegids gebruiken?	4
	Hoe kun je deze inspiratiegids inzetten?	4
B	ALGEMEEN KADER	5
	Waarom: Het belang van financiële opvoeding.....	5
	Inhoud: Wat verstaan we onder financiële opvoeding?	5
	1 Zelf financieel bewust gedrag stellen.....	6
	2 Actief voorbeeldgedrag	7
	3 Actief overbrengen van kennis en vaardigheden.....	8
C	THEMA'S	9
	THEMA 1: HOE COMMUNICEREN MET JE KIND OVER GELD?	9
	Vooraf aan de professional.....	9
	Waarom communiceren over geldzaken?.....	9
	Wat houdt communiceren over geldzaken in?.....	9
	1 Praten.....	10
	2 Afspraken maken	10
	3 Financiële vaardigheden aanleren.....	10
	Extra tips en tools rond communicatie	10
	THEMA 2: ZAKGELD, KLEEDGELD EN GELD VOOR KLUSJES	11
	Vooraf aan de professional.....	11
	Waarom zakgeld geven?.....	11
	Waar moet je rekening mee houden als je zakgeld geeft?.....	11
	1 Vanaf welke leeftijd geef je zakgeld?	11
	2 Hoeveel zakgeld geef ik mijn kinderen?.....	12
	3 De spelregels van het zakgeld.....	12
	Extra tips en tools rond zakgeld.....	13
	THEMA 3: JE KIND WEERBAAR MAKEN TEGEN RECLAME EN VERLEIDINGEN	14
	Vooraf aan de professional.....	14
	Waarom weerstaan aan reclame?	14
	Hoe weerstaan aan reclame?	14
	1 Reclamewijs zijn.....	14
	2 Reclameweerbaar zijn	16
	3 Je kinderen weerbaar maken	16
	Extra inspiratie en websites.....	17

THEMA 4: JE KIND LEREN SPAREN	18
Vooraf aan de professional.....	18
Waarom kinderen leren sparen?.....	18
Hoe kinderen leren sparen?	19
1 Waarvan sparen?	19
2 Waarvoor sparen?	19
3 En nu concreet?	19
4 Hoe volhouden?.....	20
Tools	21
THEMA 5: JE KIND LEREN OMGAAN MET VIRTUEEL GELD	22
Vooraf aan de professional.....	22
Waarom je kind leren omgaan met virtueel geld?	22
Hoe je kind leren omgaan met virtueel geld?.....	23
1 Pas een jongere, wel al bankklant.	23
2 Als het fout gaat ?.....	23
3 Online banking en mobile banking.....	24
Tips en ideetjes.....	24
THEMA 6: ZELF GELD VERDIENEN VIA VAKANTIEJOB	25
Vooraf aan de professional.....	25
Waarom een vakantiejob?	25
Wat moet je als ouder weten over een vakantiejob?	25
THEMA 7: JE KIND LEREN OMGAAN MET FINANCIËLE RISICO'S	26
Vooraf aan de professional.....	26
Waarom omgaan met financiële risico's?	26
Hoe “omgaan met...” aanleren?.....	27
1 Risico's voorkomen of verminderen.....	27
2 Geld lenen & uitlenen	27
Tools	28
THEMA 8: INWONENDE JONGEREN MET EIGEN INKOMEN	29
Vooraf aan de professional.....	29
Waarom zouden je kinderen bijdragen?	29
Hoe kunnen je kinderen bijdragen?	30
Tools	30
THEMA 9: DE SMARTPHONE	31
Vooraf aan de professional.....	31
Waarom het hebben over de smartphone?	31
Wat moet je weten over de smartphone?.....	32
Tools	34

SITUERING

WAAROM DEZE INSPIRATIEGIDS?

Het aanleren van budgetvaardigheden aan kinderen en jongeren komt de laatste tijd als ‘hot item’ regelmatig aan bod. We kijken daarbij naar scholen, maar ook naar ouders. Maar veel professionals zijn zoekend als het over financiële opvoeding gaat. Zij die ouders bijstaan in de opvoeding geven aan weinig kaas te hebben gegeten van financiële zaken en zij die ouders bijstaan in financiën geven aan dat opvoeding buiten hun mandaat ligt. Maar ouders stellen soms wel de vraag en professionals zien soms wel de nood. Tijd om het gat te dichten dus.

In deze inspiratiegids bundelen we een aantal belangrijke thema's en bijhorende tools om mee te geven met ouders ter ondersteuning van de financiële opvoeding van hun kind(eren). De informatie en tools kunnen worden ingezet in vormingen, maar ook in de individuele hulpverlening of in groepswerk. Voel je de nood om geschreven materiaal te ontwikkelen (folders, digitale nieuwsbrief, ...)? Gebruik gerust deze inspiratiegids als bron (mits correcte verwijzing).

OPBOUW VAN DE INSPIRATIEGIDS

Na een uiteenzetting van het algemeen kader belichten we verschillende thema's. Per thema wordt dezelfde structuur gehanteerd:

- ▶ Informatie voor de professional (aandachtspunten, aanpak)
- ▶ Wat is volgens ons het belang van dit thema?
- ▶ Inhoudelijke krachtlijnen die we willen meegeven aan ouders.

Let wel: er worden zo min mogelijk standpunten ingenomen in deze inspiratiegids. Het is vooral de bedoeling om correcte informatie mee te geven en ouders aan te zetten om zelf te reflecteren en hun eigen weg te vinden in dit thema. Maar we beseffen wel dat het onmogelijk is om een volledig neutrale gids te schrijven en dat er wellicht sowieso bepaalde waarden deze gids binnensluipen.

- ▶ Tools, tips, filmpjes, websites en doorverwijsmogelijkheden rond dit thema.

HOE KUN JE DEZE INSPIRATIEGIDS GEBRUIKEN?

Deze inspiratiegids is een tool voor professionals in de ondersteuning van ouders (al dan niet in een hulpverleningstraject). We hebben er bewust voor gekozen om sommige stukken tekst rechtstreeks aan ouders te richten en bijgevolg te spreken over “je kind” en “wat kan je doen”. Dit leest niet alleen vlotter, maar biedt professionals ook de mogelijkheid om te knippen en te plakken als ze dit wensen.

Er zijn verschillende toepassingsmogelijkheden: binnen het individueel hulpverleningstraject, in vormingen voor ouders, in groepswerk voor cliënten, in info-avonden op scholen, ... Maar ook leerkrachten kunnen hier misschien inspiratie vinden om het gesprek met jongeren aan te gaan.

ALGEMEEN KADER

HET BELANG VAN FINANCIËLE OPVOEDING

Het niet of onvoldoende beheersen van financiële vaardigheden ligt vaak aan de basis van een schuldenproblematiek. Toewerken naar financiële zelfstandigheid is bijgevolg iets waar bij voorkeur al op jonge leeftijd mee van start gegaan wordt, zowel thuis als op school. Uit onderzoek blijkt bovendien dat wie van thuis uit geleerd heeft op een gezonde manier met geld om te gaan, minder kans heeft om in financiële problemen terecht te komen. Jong geleerd is dus oud gedaan!

Interessante linken en/of artikels om het belang van financiële opvoeding te staven:

[“Financieel risicogedrag bij jongeren”](#)

[“Visie van jongeren”](#)

[“Met geld omgaan, ook jongeren hebben er moeite mee”](#)

Als ouder leer je jouw kind lopen, fietsen, praten, met mes en vork eten, ... Maar ook financiële vaardigheden zijn een belangrijk onderdeel van de opvoeding. Want geld op zich maakt niet gelukkig, inzichten in geldzaken wel!

WAT VERSTAAN WE ONDER FINANCIËLE OPVOEDING?

De definitie van “financiële opvoeding” die we in deze inspiratiegids hanteren is “het overbrengen van kennis en vaardigheden rond budgetteren en financieel zelfredzaam zijn van ouder naar kind”. We maken daarbij een onderscheid met “financiële educatie”, een term die wij voorbehouden voor het bijbrengen van financiële vaardigheden binnen de onderwijscontext. .

We onderscheiden drie elementen:

1. Zelf financieel bewust gedrag stellen
2. Actief voorbeeldgedrag stellen en hierover communiceren met je kinderen
3. Actief overbrengen van kennis en vaardigheden (waar we verder in de gids uitvoerig op in gaan)

1| Zelf financieel bewust gedrag stellen

Kinderen kopiëren het gedrag van hun ouders, zeker op jonge leeftijd. Ook als het over centen gaat, gebeurt dit, soms onbewust. Als je thuis altijd gezien hebt dat je vader de post opende en de rekeningen betaalde, is het goed mogelijk dat je het evident vindt dat ook in je eigen huishouden slechts één iemand die rol op zich neemt. Of als je weet dat je ouders altijd elke maand een vast bedrag aan de kant zetten om op vakantie te gaan, zul je sparen voor reizen wellicht evidentier vinden dan wanneer je uit een gezin komt waar men een lening aanging om een televisie te kopen.

Het kan ook zijn dat je je kinderen liever afschermt voor alles wat met financiën te maken heeft, omdat je vindt dat dit hen niet aanbelangt, of omdat je eventuele financiële problemen liever niet toont aan de kinderen, ... Toch is het belangrijk hierbij stil te staan en bewust te worden van het feit dat kinderen hier een voorbeeld aan nemen, ook

al wordt er niet (actief) over gecommuniceerd. Financiële opvoeding begint immers met het inzicht in hoe je zelf denkt over geld, want als ouder neem je je eigen (onbewuste) overtuigingen over geld immers mee in de opvoeding van je kinderen.

Misschien is het zeer moeilijk om 'correct' gedrag te stellen, omdat je zelf nooit de vaardigheden hebt aangeleerd gekregen of omdat jullie budget zeer krap is.

Je kan hiervoor ondersteuning vragen bij een OCMW of een CAW of een andere organisatie

in je buurt. Wat dit correcte gedrag is, is ook voor elk gezin anders. Maar er zijn wel een aantal basisprincipes die algemeen gelden om financiële problemen te vermijden. Zo is sparen beter dan lenen, helpt een maandoverzicht om binnen je budget te blijven, ...

Enkele vragen die kunnen helpen om zicht te krijgen op hoe iemand denkt over financiën zijn bvb:

- ▶ Werd geld bij jullie thuis besproken?
- ▶ Op welke manier gingen je ouders om met geld? Was dit hetzelfde? Was er één iemand die alles deed of werden de taken verdeeld? Mochten de kinderen dit zien of horen?
- ▶ Heb je ook andere manieren van omgaan met geld gezien (bij familie of kennissen bvb)?
- ▶ Was er voldoende geld waar je opgroeide? Was er soms ruzie over geld?
- ▶ Kregen de kinderen wat ze vroegen, waren er regels aan verbonden, of bleef het sowieso bij dromen?
- ▶ Waren jouw ouders zuinig? Werd er gespaard? Werd er veel geld uitgegeven?
- ▶ Zie je gelijkenissen tussen jou en je ouders? Zie je verschillen?

2| Actief voorbeeldgedrag

Een stapje verder is wanneer je je kind meeneemt in financiële zaken. Dat je dus niet alleen zelf bezig bent met betalingen, boodschappen of andere dagelijkse taken die gekoppeld zijn aan financiën, maar dat je ook bewust je kind hierin betreft. Dit kan bijvoorbeeld door samen boodschappen te doen: boodschappenlijstje maken, naar de winkel gaan, afrekenen. Zo toon je bewust aan je kinderen hoe jij bepaalde dingen aanpakt.

Maar ook door je kinderen verantwoordelijkheden te geven over een klein budget (zelf naar de winkel gaan, of hun eigen zakgeld te beheren), doe je aan financiële opvoeding. (zie ook verder)

10 TIPS VOOR FINANCIËLE RUST:

1. GEEF GEEN GELD UIT ZONDER DAT JE ZICHT HEBT OP JOUW SITUATIE.
2. ONDERZOEK OP WELKE UITGAVEN JE KAN BESPAREN.
GEBRUIK PREMIES EN SOCIALE RECHTEN.
3. BEREID JE VOOR OP ONVOORZIENE EN GROTE UITGAVEN?
4. DENK OP LANGE(RE) TERMIJN.
5. GA VERSTANDIG OM MET KREDIET(KAARTEN).
6. VERMIJD IMPULSAANKOPEN.
7. WEES AANDACHTIG VOORALEER JE IETS ONDERTEKENT.
8. MAAK GEEN NIEUWE SCHULDEN OM OUDE SCHULDEN AF TE BETALEN.
9. WACHT NIET TOT DE GERECHTSDEURWAARDER VOOR DE DEUR STAAT.
10. JONG GELEERD...

3| Actief overbrengen van kennis en vaardigheden

Tenslotte kan je ook tijd uittrekken om samen met je kinderen aan financiële vaardigheden te werken. Financiële opvoeding stopt immers niet bij het geven van zakgeld. Leren omgaan met geld omvat een waaier aan vaardigheden. Het uiteindelijke doel is dat jouw kind voldoende weet en kan om een goede balans te vinden tussen inkomsten en uitgaven, zowel op korte als op langere termijn.

Wat je als ouder kan aanbieden, hangt natuurlijk af van de leeftijd van je kind. Een kind van zes geef je best nog geen kledingbudget, bij een ouder kind kan dat wel een goed idee zijn. Ieder kind is bovendien verschillend en heeft zijn/haar eigen ritme en sterktes en zwaktes. Misschien merk je dat je kind meteen al zijn/haar geld uitgeeft, en kan je het helpen om te sparen? Of kan je kind wel wat begeleiding gebruiken om een overzicht te bewaren over waar zijn/haar geld naartoe gaat en hoeveel geld het nog heeft? Probeer betrokken te zijn bij het geldgedrag van je kind zodat je kan opmerken waar jouw kind begeleiding of advies bij kan gebruiken (www.groeimee.be).

Leuk voor je kind om te doen (alleen of samen met jou): een geldtypetest. Je vindt er eentje via google of op edgie.nl.

THEMA'S

THEMA 1: COMMUNICEREN MET JE KIND OVER GELD?

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

We beginnen met dit thema, omdat dit volgens ons overkoepelend is. Financiële opvoeding draait – net als zoveel andere zaken tussen mensen – rond communicatie. Er zijn weinig tot geen ‘regels’, enkel mogelijke ‘richtlijnen’ inzake financiële opvoeding, maar het is wél belangrijk dat er rond geld binnen het gezin duidelijke afspraken gemaakt worden. En dat kan in elk gezin anders zijn.

Wil je dit thema aanbrengen in een individueel gesprek? Focus op de pijlers ‘praten’ – ‘afspraken maken’ – ‘aanleren’, waarbij ouders zelf kunnen kiezen waarop zij de focus willen leggen bij hun kinderen, maar wel bewust moeten worden dat “alles communicatie is”.

Wil je dit thema in groep aanbrengen? Dit thema zit zeker nog in de taboesfeer, focus eerder op individuele reflectie dan op delen met de groep.

Voor dit hoofdstuk hebben we ons gebaseerd op www.groeimee.be.

WAAROM COMMUNICEREN OVER GELDZAKEN?

De rode draad bij financiële opvoeding is communicatie tussen ouder en kind. Doorheen alle volgende hoofdstukken (zakgeld, omgaan met financiële risico's, leren sparen, ...) is de kernboodschap: ga erbij zitten, praat erover en maak samen afspraken. We vatten het in dit hoofdstuk samen.

WAT HOUDT COMMUNICEREN OVER GELDZAKEN IN?

1| Praten

Het lijkt zo eenvoudig dat je het misschien over het hoofd ziet: praten over geldzaken. Je kan je kind bijvoorbeeld vertellen hoe jij te werk gaat wanneer je boodschappen doet. Let je op de verschillende prijzen van een product? Koop je alles waar je zin in hebt, of houd je rekening met het budget dat je wil of kan uitgeven? Door te praten met je kind kom je te weten welke zaken je kind al goed begrijpt en over welke dingen het nog met vragen of onduidelijkheden rondloopt. Weet je kind wat een bankkaart is en begrijpt hij/zij het verschil tussen tastbaar cash geld en geld op de bank? Ziet je kind in dat het voor een grote aankoop beter kan sparen dan lenen, omdat het bij lenen eigenlijk ‘intresten’ zal moeten betalen?

In een gesprek kan je je kind ook bijbrengen dat niet iedereen evenveel geld heeft, dat geld niet zomaar uit de lucht komt gevallen, dat je soms niet alles kan kopen wat je zou willen,... Geldzaken bespreekbaar maken vormt bovendien de basis om over te gaan tot concrete afspraken.

2| Afspraken maken

Afspraken maken gaat nog een stap verder dan praten. Een afspraak maken betekent afstemmen met je kind en tot een beslissing komen. Ga na of jij en je kind de afspraak die jullie willen maken op dezelfde manier begrijpen en of jullie allebei akkoord gaan. Sommige kinderen verdienen geld door te gaan babysitten of door klusjes of vakantiewerk te doen. Je spreekt best op voorhand af met je kind waaraan het zijn geld mag besteden, of waaraan het niet, of dat het zijn geld volledig mag uitgeven zoals het zelf wil, of dat het een gedeelte moet sparen,...

3| Financiële vaardigheden aanleren

Naast uitleg geven, kan het ook nuttig zijn om je kind te stimuleren om bepaalde vaardigheden te oefenen. Prijzen vergelijken, een ticketje nakijken, je niet laten 'foppen' of verleiden door reclameboodschappen of grote kortingen (waakzaam zijn voor de 'kleine lettertjes'), veiligheid bij online bankieren, ... zijn dingen die je je kind kan aanleren.

- ▶ Laat je zoon/dochter inschatten hoeveel de vaste kosten zoals huur, water, elektriciteit & gas, tv & internet, ... bedragen
- ▶ Vul samen je budgetplan in voor één maand: breng de verschillende vaste en variabele kosten ter sprake - vaak zijn jongeren zich niet bewust van bepaalde uitgaven
- ▶ Geef je kind af en toe wat geld mee om een boodschap te doen. Zo kan het zelf uitproberen met betalen en wisselgeld krijgen in de winkel.
- ▶ Betaal samen een rekening online. Zo leert je kind hoe online bankieren werkt. Kies je voor de factuur van een 'vaste kost' als elektriciteit of water, leert je kind ook de waarde van evidenties als stromend water.

EXTRA TIPS EN TOOLS ROND COMMUNICATIE

- ▶ Op de website van de NTR Thuisacademie kun je via tien filmpjes tips en info krijgen over financiële opvoeding. Bekijk deze filmpjes eerder als inspiratie en houd in je achterhoofd dat elk kind anders is, met verschillende noden en andere oplossingen die werken. Als ouder kies je uiteindelijk zelf welke stijl van opvoeden (ook financiële opvoeding) past binnen jouw gezin.
- ▶ Hoe praat ik met mijn puber - [brochure jongerenwelzijn](#)
- ▶ Google eens naar "Do's and dont's Mary Hunt", zij zet in enkele krachtzinnen uiteen wat wij in deze gids proberen mee te geven. Interessant is dat zij daarbij ook focust op onbewuste communicatie.

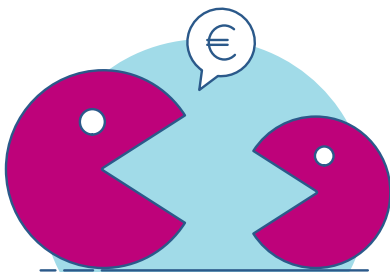
Voorbeeld:

Zeg niet "we kunnen het ons niet veroorloven", deze zin kan een kind verontrusten. Zeg wel "we verkiezen om ons geld om een andere manier te besteden".

THEMA 2: ZAKGELD, KLEEDGELD EN GELD VOOR KLUSJES

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

We bespreken uitgebreid het thema zakgeld, omdat dit dé tool is voor ouders om hun kinderen te leren omgaan met geld, verantwoordelijkheid te leren en te leren sparen. Als je echter zelf krap bij kas zit, kan zakgeld geven een uiterst moeilijke opdracht zijn. Dit thema is dus enkel relevant als de ouders de financiële ruimte hebben om zakgeld (eventueel heel weinig) te geven. Als dit niet zo is, zijn er verder in deze gids voldoende andere thema's waarrond gewerkt kan worden. Aan de andere kant vinden we het ook belangrijk dat dit onderwerp niet uit de weg gegaan wordt. Dit kan evengoed de aanleiding zijn om met de kinderen te spreken over financiële prioriteiten.

WAAROM ZAKGELD GEVEN?

Zakgeld geven is geen verplichting. Als je beslist om het te geven, kan het een goede en veilige leerschool zijn. Het kind leert vanaf jonge leeftijd om met een beperkt budget een bepaalde periode te overbruggen. Hierdoor zullen kinderen op latere leeftijd de waarde van geld beter kunnen inschatten. Een kind dat zakgeld krijgt, leert de waarde van geld kennen.

WAAR MOET JE REKENING MEE HOUDEN ALS JE ZAKGELD GEEFT?

1| Vanaf welke leeftijd geef je zakgeld?

Als ouder kan je beslissen om vanaf het eerste leerjaar te starten met het geven van zakgeld. Op die leeftijd leren kinderen rekenen op school. Ze kunnen dan tellen en de muntjes herkennen. Uiteraard beslis je zelf als ouder wanneer je kind er klaar voor is.

Vanaf 12 jaar kunnen kinderen op langere termijn denken en dan wordt het mogelijk om bijvoorbeeld een apart budget te geven voor kleding. Ook kan beslist worden om niet cash te geven, maar via storting op de rekening te werken. Opnieuw: het gaat hier niet over een 'verplichting', maar over mogelijkheden.

2| Hoeveel zakgeld geef ik mijn kinderen?

Hoeveel je geeft hangt uiteraard af van je eigen financiële situatie, de leeftijd van je kind en wat het kind allemaal moet betalen met het zakgeld. Op zich maakt de hoogte van het bedrag ook niet uit, het is slechts een middel om te leren omgaan met geld, te leren sparen, te leren betalen, ... Het belangrijkste is dat voor ouder en kind de afspraken duidelijk zijn.

Wat als je toch de vraag krijgt 'hoeveel zakgeld moet ik geven', nadat je deze uitleg hebt gedaan? Wij raden af om hier bedragen op te kleven, maar onder 12 jaar hebben bedragen van meer dan 5 euro weinig zin. Hou het dus eerder beperkt.

Als er ook kledingbudget gegeven wordt, hangt het bedrag nog steeds af van de financiële situatie, maar ook van wat de verdere afspraken zijn: moeten ook schoenen en jassen van dit budget gekocht worden, dan wordt er best wat meer voorzien dan wanneer deze grote aankopen niet uit het zakgeld betaald moeten worden.

Sommige ouders kiezen er ook voor om daarnaast extra geld te geven voor klusjes. Wees je bewust van het signaal dat je daarmee aan je kinderen geeft: moet hulp bij het huishouden 'beloond' of 'vergoed' worden of verwacht je dat iedereen zijn steentje sowieso bijdraagt? Maar misschien zijn er wel bepaalde grotere klussen die niet tot jullie normale huishouden behoren waarvan je vindt dat hier een (financieel) extraatje mag aan vastzitten.

3| De spelregels van het zakgeld

1. Een vast bedrag: Spreek met je kind een vast bedrag af. Op die manier weet je kind waar het aan toe is. Geef geen extra's om toch dat ene spaardoel te halen.
2. Vast tijdstip: Geef zakgeld op een vast moment. Zo leert het kind dat een bedrag bedoeld is om een bepaalde tijd mee te doen. Kinderen op de basisschool kunnen nog niet zo ver vooruit kijken en zijn daarom meer gebaat met zakgeld per week. Vanaf de middelbare school zijn kinderen beter in staat om verder vooruit te kijken en kan je zakgeld om de veertien dagen of maandelijks geven. Moet je kind ook kleding betalen, kan je het bvb de eerst dag van de nieuwe maand of per kwartaal, dit vermijdt discussies en geeft duidelijkheid aan je kind. Door het geld te storten kan je kind leren om met een bankrekening om te gaan.

3. Op=op: Als het geld op is dan is het ook echt op. Ga met je kind in gesprek over de oorzaak van het tekort. Leg uit dat het de bedoeling is om rond te komen met een vast bedrag. Extra's geven is niet de bedoeling.
4. Wie betaalt wat: Zorg ervoor dat het voor uw kind duidelijk is wat het zelf betaalt en wat niet. Op die manier gaat uw kind zelf nadenken over waar het geld wil aan uitgeven en leert dus zelf keuzes maken. Vallen duurdere kledingstukken zoals een jas of schoenen ook onder het budget? Om discussie te vermijden kan je de gemaakte afspraken noteren.
5. Geen straf of beloning: Let erop dat je als ouder zakgeld niet gebruikt als straf of beloning. Dit verstoort het proces om te leren omgaan met geld. Als jullie een bedrag hebben afgesproken, moet je kind daarvan kunnen uitgaan.

EXTRA TIPS EN TOOLS ROND ZAKGELD

- ▶ Een voorbeeldje van een zakgeldcontract is te vinden op de instagrampagina van [Klasse.be](https://www.klasse.be) of op wijzeringeldzaken.nl
- ▶ Er wordt vaak verwezen naar de zakgeldcalculator voor ouders die werkelijk in het duister tasten op dit vlak, te vinden op www.jmouders.nl

THEMA 3: JE KIND WEERBAAR MAKEN TEGEN RECLAME EN VERLEIDINGEN

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

Een portie mediawijsheid bij jongeren is niet enkel van belang als het gaat om de gevaren van sociale media. Inzicht meekrijgen over hoe reclame werkt, zet je al een eind op weg om in de toekomst bewust je aankopen te doen. Binnen financiële opvoeding is het dus zeker een gespreksitem voor ouders om op tafel te leggen en ook voor ouders zelf kan het interessant zijn.

Dit thema leent er zich zeker toe om interactief en ervaringsgericht te werk te gaan met ouders en hun kinderen. Filmpjes kijken, reclametechnieken proberen te doorzien, zelf reclame maken, ... allemaal leuk om te doen en leerrijk. Dit thema leent zich perfect als opstapje om thuis over geld te praten.

WAAROM WEERSTAAN AAN RECLAME?

Wie is de persoon die alles wil kopen dat een ander heeft? Voor wie is de prijs onbelangrijk? Wie is een kenner in het overtuigen en het aanzetten van anderen om spullen te kopen? Een reclamemaker? Neen, dat zijn je eigen kinderen.

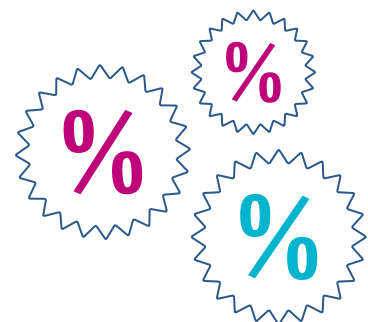
En reclamemakers weten dit. Voor hen zijn kinderen om drie redenen een belangrijke groep: Ze zijn nu zakgeldconsumenten maar ook dé consumenten van morgen én ze beïnvloeden het koopgedrag van jou als ouder. Je wordt dagelijks op verschillende manieren verleid, dus het is normaal om je af te vragen hoe je hier als ouders mee omgaat en hoe je je kinderen weerbaarder kunt maken.

HOE WEERSTAAN AAN RECLAME?

1| Reclamewijs zijn

Reclame heeft verschillende doelen:

- ▶ merkbekendheid en productbekendheid
- ▶ een positieve houding tav het merk creëren bij mensen
- ▶ aanzetten tot aankopen

Hoe doen ze dit? (de voorbeeldjes tussen haakjes zijn makkelijk te googelen of op youtube terug te vinden)

- ▶ te werken met logo's van hun merk
- ▶ inspelen op emoties (bvb stressmannetje van De Lijn; drama van telenet)
- ▶ herhaling en in verschillende vormen aanprijzen
- ▶ beroemdheden die het product aanprijzen (Nespresso door Clooney, Kinderbuono door Lukaku)
- ▶ gratis cadeautjes of speciale aanbiedingen
- ▶ experts die verklaren waarom het product de beste is of 'wetenschappelijk bewezen' (bvb Activia)
- ▶ sterk overdrijven (1 druppel Dreft)
- ▶ humor

En dit in verschillende vormen: posters op straat; infomercials en reclameblokken op radio & TV, advertenties in de geschreven pers zijn duidelijke reclamevoorbeelden. Maar ook verborgen reclame zoals cookies en nieuwsberichten op je Facebook, in game reclame en productplacement zijn vormen waarmee merken reclame maken. Voor meer info, kijk eens op allesovercenten.be bij het onderdeel "shoppen en reclame".

Wat betekent reclamewijs zijn dan?

- ▶ dat je reclame herkent
- ▶ dat je weet wat het doel is van die reclame
- ▶ weten dat de dingen die ze je tonen een fantasie zijn
- ▶ weten dat ze je willen verleiden en zoveel mogelijk willen doen kopen.

2| Reclameweerbaar zijn

Maar reclamewijs zijn, betekent nog niet dat je ook weerbaar bent tegen reclame! Dit is slechts de eerste stap. Weerbaar zijn betekent dat je ook kritisch bent, dingen in vraag stelt en niet zomaar alles gelooft.

3| Je kinderen weerbaar maken

Wat kan je als ouder doen om je kinderen weerbaar te maken tegen reclame?

- ▶ Ken je eigen houding ten aanzien van reclame en je eigen koopgedrag.
- ▶ Bekijk af en toe ook de spelletjes die je kind speelt, de tijdschriften die ze lezen of de films die ze kijken. Zo zie je wat zij zien en kun je er op inspelen.
- ▶ Als je expliciet met je kinderen iets wil bespreken, vind je op Youtube quasi alle reclamefilmpjes die gemaakt zijn (zeker de populaire), maar ook filmpjes over 'hoe de indeling van je supermarkt je koopgedrag bepaalt' of hoe reclamemakers die hamburger of kip er lekker laten uitzien.
- ▶ opwarmertje: [Hoe marketing werkt volgens Javier Guzman](#)

Er wordt vaak verwezen naar de zakgeldcalculator voor ouders die werkelijk in het duister tasten op dit vlak, te vinden op www.jmouders.nl

ENKELE TIPS PER LEEFTIJD

LEEFTIJD	BASIS	TIPS
<6 jaar	Vermijd reclame	Drank en koekjes niet in originele verpakking geven om reclame en merkgevoeligheid te vermijden. Gratis spelletjes op tablet of computer eerst eens zelf spelen om te kijken of er verborgen reclame te zien is.
6 - 12jaar	Onderscheid tussen fictie en realiteit nog klein, herkennen reclame moeilijk, zeker als deze verborgen is.	Kijk samen naar filmpjes, leg reclameboodschappen uit. Een spelletje onderweg: wie herkent het meeste reclameboodschappen? Smaakttest: geblinddoekt proeven van hetzelfde product van verschillende merken. Proef je het verschil? Meer spelletjes en filmpjes te vinden op www.adlit.be of www.mediarakkers.nl
12 - 16 jaar	Herkennen reclame, maar voor sommigen zijn de digitale vormen nog moeilijk (sociale media, in-game-reclame, videoclips,...)	De logoquiz: wie herkent alle logo's? Spelletjes op http://reclamewijs.ugent.be/ Bekijk samen de facebook-instellingen
+16jaar	Kunnen principes reclame doorzien.	Moedig een kritische kijk naar reclame aan.

EXTRA INSPIRATIE EN WEBSITES

[zonde van de zendtijd: reclame om reclame](#)

[hoe reclame ons manipuleert](#)

<https://mediawijs.be/dossiers/dossier-reclamewijsheid>

<http://reclamewijze-leerkrachten.weebly.com/>

THEMA 4: JE KIND LEREN SPAREN

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

We gaven in het begin al aan: we spreken ons niet graag uit over juist en fout, ieder heeft zijn eigen gewoontes en waarheden als het over financiën gaat. Maar hier willen we toch stelling innemen: “sparen is beter dan lenen”. Kan je iets niet betalen, wacht dan met het te kopen tot jou dit wel lukt. En juist omdat we heel goed beseffen dat sparen in de huidige maatschappij niet altijd evident is, is dit het soort gedrag dat je best al van kindsbeen af aanleert. Zijn de ouders hier echter niet van overtuigd, dan zal daar de eerste oefening liggen: de ouders de achterliggende redenering aantonen. Die van “een buffer creëren voor moeilijke tijden” en “lange termijn gevolgen van snel geld”.

Voor dit hoofdstuk hebben we beroep kunnen doen op verschillende bronnen. Wil je meer info, ga zeker ook eens kijken bij de Gezinsbond, Wikifin.be, De Tijd en Klasse. Of bekijk de brochure “Sparen of niet.”; te vinden op www.budgetinzicht.be

WAAROM KINDEREN LEREN SPAREN?

Geld is een essentieel onderdeel in onze samenleving. Het is dan ook aan te raden om het onderwerp geld in de leefwereld van het kind te brengen, ongeacht de leeftijd ervan. Dit wordt het best gedaan door te vertrekken vanuit de leefwereld van het kind zelf. Leren sparen kan een meerwaarde zijn in de opvoeding van je kind.

Als ouder kan je je kind leren bewust om te gaan met geld door het te helpen sparen. Zo leert je kind dat er gespaard moet worden voor grote uitgaven, en dat het daardoor andere dingen soms niet kan kopen. Uit onderzoek blijkt dat sparen heel wat leerkansen omvat voor jouw kinderen:

- ▶ Ze leren dat hun wensen voor het heden niet altijd meteen vervuld kunnen worden omdat er niet altijd middelen voor zijn.
- ▶ Ze leren hun behoeften uit te stellen.
- ▶ Ze leren financieel plannen, bv. elke week of maand wat geld apart houden, zodat ze hun wens op termijn kunnen vervullen.

Sommige kinderen geven hun geld het liefst zo snel mogelijk uit, volgens ouders vaak aan nutteloze dingen. Een kind kan uit die ervaringen leren: spijt hebben van een impulsieve aankoop kan ervoor zorgen dat je kind later twee keer nadenkt voordat het zomaar veel geld uitgeeft.

HOE KINDEREN LEREN SPAREN?

1| Waarvan sparen?

Naast een deel van hun zakgeld, zijn er ook andere bronnen van spaarinkomsten. Bijvoorbeeld geld dat ze krijgen bij een speciale gelegenheid en geld via klusjes.

Maar, wat als er geen geld is om je kind te leren sparen? Bij een gebrek aan geld kan je je kind betrekken bij je eigen manier van sparen. Bijvoorbeeld wekelijks geld aan de kant zetten voor de elektriciteitsrekening is evengoed een spaardoel. Voorbeeldgedrag stellen is minstens even leerrijk!

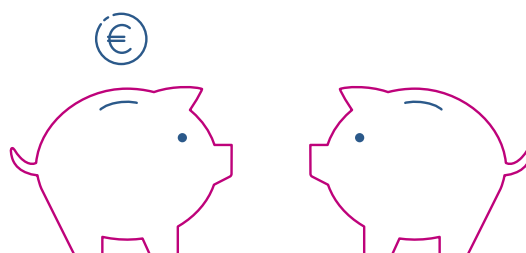
2| Waarvoor sparen?

Jonge kinderen hebben een concreet spaardoel nodig. Sparen voor 'later' of voor 'onvoorziene gebeurtenissen' is voor veel kinderen nog te abstract. Sparen om op een later tijdstip iets leuks te kopen, is beter te begrijpen.

Onthoud dat een zelf gekozen spaardoel veel meer motiveert dan iets wat de ouders hebben opgelegd. Je kinderen daar enige vrijheid in geven zal hen dus extra aansporen. Maar jullie mogen uiteraard wel bepaalde grenzen aangeven. Is het in jullie huis de regel dat tv kijken enkel in de huiskamer kan, is sparen voor een eigen tv-toestel op de kamer wellicht geen optie. Aan de andere kant betekent sparen, net als elk ander leerproces, ook ruimte krijgen om fouten te maken en dat je als ouder ook hier een beetje moet loslaten.

3| En nu concreet

Kinderen zijn van nature ongeduldig en sparen vergt geduld. Toch is sparen een gewoonte die kan aangeleerd worden. Probeer samen met je kind stil te staan bij wat ze graag met hun geld zouden doen. Laat vervolgens je kind zelf de prijs ervan opzoeken en bekijk samen hoeveel geld er al gespaard is en wat er tekort is.

Bij jonge kinderen is het goed de spaarperiode te beperken in tijd, maximum een aantal weken. Indien de spaarperiode te lang is dan is dit voor het kind moeilijk te overzien. Begin met sparen in een spaarpot. Geld op een spaarrekening bij de bank is vaak nog te abstract voor jonge kinderen. Je kan het geld nu en dan samen tellen, dat maakt het concreet en tastbaar.

Volgende tips kunnen helpen om je kind te leren sparen:

- ▶ Leg op een begrijpbare manier uit waarom sparen belangrijk is. Het nieuwjaarsgeld moet niet op aan kleine gadgets, maar kan met wat geduld dienen voor een leuker groter cadeau.
- ▶ Maak sparen leuk: je kan je kind een kleine beloning geven telkens er iets in de spaarpot gaat.
- ▶ Koop een leuke spaarpot voor je kind of beter nog, kies die samen! Zet de spaarpot op een zichtbare plaats zodat je kind er regelmatig aan zal denken.
- ▶ Een spaardoel zal je kind stimuleren om te sparen. Spreek af om bijvoorbeeld elke week of maand een vast bedrag te sparen voor die elektrische trein of de Lego-does waar je kind al zo lang van droomt.
- ▶ Is het nodige geld bijeen gespaard? Ga samen die trein of Lego-does kopen: op die manier maak je het resultaat tastbaar.
- ▶ Is je kind wat ouder? Dan kan je voorstellen om het geld uit de spaarpot op een spaarrekening te zetten; dit kan een hulpmiddel zijn om continuïteit in het spaargedrag te krijgen. Je kind zal zich 'volwassen' voelen met een echte rekening bij de bank. Wanneer je kind nog wat ouder is, kan je samen op zoek gaan naar de hoogste spaartarieven op de Wikifin-spaarsimulator.
- ▶ Hebben je oudere kinderen plannen om een reis te maken of de komende zomer een duur muziekfestival te bezoeken? Dan kan je overwegen hen te betalen voor klusjes zoals bv. het gras maaien. Zo leert je kind twee dingen tegelijkertijd: werken en sparen! Maar niet iedere klus in het huishouden hoeft betaald te worden; het is goed om ook daarover te spreken!

4| Hoe volhouden?

Voor kinderen is het niet evident om sparen vol te houden, al waren de afspraken nog zo duidelijk. Sommigen hebben het nodig om de voortgang en het doel te zien. Om een spaardoel te bereiken, kan je samen een spaarplan opstellen op een groot vel papier:

1. Noteer samen met je kind wat het spaardoel is, bv. een computerspel
2. Laat je kind hieronder schrijven wat dat doel kost of hooguit mag kosten. Bv.b € 40
3. Laat je kind op internet uitzoeken wat het doel kost en vergelijk samen de prijzen.
4. Tel het geld dat je kind al bijeen gespaard heeft op en reken uit hoeveel er nog gespaard moet worden. Bvb. € 13 gespaard, nog € 27 te sparen
5. Overloop alle mogelijke inkomstenbronnen: verjaardag, oma & opa, klusjes, ...
6. Bvb. verjaardag: € 15 - klusjes papa €5 - nog te sparen zakgeld: €7 (€2/week)
7. Reken uit hoe lang het duurt alvorens het spaardoel bereikt is

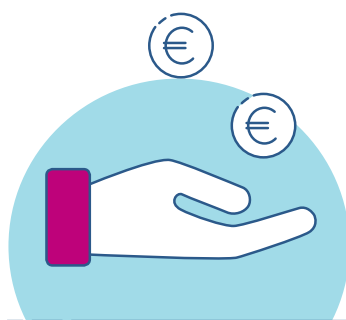
Zorg dat het spaardoel niet vergeten wordt door het vel papier duidelijk zichtbaar op te hangen, bv. in het kind zijn/haar slaapkamer.

Houd regelmatig in de gaten hoeveel geld er al gespaard is, bvb. door gespaarde bedragen in een kleur toe te voegen.

TOOLS

[Spaarkaat Klasse](#)

[Spaarsimulator Wikifin](#)

THEMA 5: JE KIND LEREN OMGAAN MET VIRTUEEL GELD

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

Een visueel beeld hebben van wat je hebt en wat je verliest, helpt om de waarde in te schatten. Specifiek bij geld, zien we dat jongeren bij een inleefspel anders reageren als ze cash geld uit een portefeuille zien verdwijnen dan wanneer ze cijfertjes op een rekening naar beneden zien gaan. In de huidige samenleving wordt geld echter steeds vaker iets virtueel: betalingen gebeuren met de kaart, overschrijvingen met enkele klikken, je geld staat op een rekening ipv in je spaarpot... Een belangrijk onderdeel van financiële opvoeding is dus het leren omgaan met dat virtuele aspect én de bijhorende voor- en nadelen. Voor sommige volwassenen is het omgaan met het virtuele zodanig evident, dat zij niet meer stilstaan bij de extra mentale inspanning die dit vergt. Anderen staan zelf nog steeds wantrouwig tegenover virtueel geld. Met andere woorden, de aanpak en focus van het leren omgaan met virtueel geld, hangt opnieuw af van de ouder, maar dat er vroeg of laat aandacht aan besteed moet worden, is zeker.

Elementen die aan bod kunnen komen zijn: leren werken met een bankkaart; een eigen rekening; internetbankieren en mobile banking. Het gaat om uitleggen en voortonen hoe iets werkt en wijzen op de gevaren of valkuilen.

WAAROM JE KIND LEREN OMGAAN MET VIRTUEEL GELD?

In onze huidige samenleving is het onmogelijk om enkel met cash geld te werken. Een inkomen wordt bijvoorbeeld steeds op een rekening gestort. Je kind zal dus later een eigen rekening hebben. Kleinere kinderen zien de link tussen de briefjes in je portefeuille, de cijfers op je rekening en hun ouder die werkt nog niet. Het gegeven dat de virtuele centen op je rekening ook 'op' kunnen zijn, is moeilijk te vatten voor hen. In dat opzicht is het interessant om je kind te leren werken met een bankrekening en een bankkaart, vooraleer het "moet". Bij veel banken is het vanaf 12 jaar mogelijk om een eigen zichtrekening te hebben, waarbij ouders een volmacht hebben.

Dat lijkt ons dan ook een ideaal moment om de eerste kneepjes te leren: hoe ziet zo'n rekening eruit, hoe werkt een bankkaart, wat is een geldautomaat, ...

Doe samen met je kind de quiz '[jongeren en hun bankrekening](#)' en zo komt het gesprek vanzelf op gang.

Waar komt geld vandaan? Uit de muur!
Maak het ontastbare voor je kleine kinderen concreet door te vertellen dat de bank voor jou je geld bewaart, dat een bankbediende geld in een geldlade steekt en het gevraagde bedrag automatisch minder wordt op je rekening.

HOE JE KIND LEREN OMGAAN MET VIRTUEEL GELD?

1| Pas een jongere, wel al bankklant.

Bij de meeste banken mag je als ouder een zichtrekening openen voor je kind vanaf de leeftijd van twaalf jaar. Zo beheert je kind zijn geld zelf en kan je als ouder wel nog over de schouder meekijken en bijsturen waar nodig. Zorg dat je kind weet hoe het de bankkaart moet gebruiken: hoe kan het geld afhalen aan een bankautomaat, hoe kan het de stand van zijn/haar rekening kan nakijken,...

Een zichtrekening is een goede leerschool om je tiener om te leren gaan met geld. Het kan zijn budget opvolgen via de rekeningafschriften of online. Er zijn limieten aan de geldopnames en betalen met de kaart is veilig d.m.v. de geheime code. Sta met je kind stil bij de keuze van betaalmiddel en hou hierbij rekening met wat je koopt, hoe groot het aankoopbedrag is en waar je het aankoopt... Op die manier kan je stilstaan bij de begrippen : overschrijving, domiciliëring, debetkaart, kredietkaart, permanente opdracht, cash,... Veel van deze begrippen zijn evidenties voor (sommige) volwassenen, maar heel wat kinderen en jongeren vinden het minder evident om dit via zelfstudie te leren. Voor ouders zijn dit geen gemakkelijke begrippen om uit te leggen. De tool op wikifin.be (demo-bank) kan je bij een aantal van deze begrippen helpen.

2| Als het fout gaat?

Bij cash geld in onze portefeuille proberen we ons te beschermen tegen diefstal. Maar ook bij virtueel geld zijn er risico's, bijvoorbeeld als iemand jouw bankkaart zou te pakken krijgen. Daarom beschermen we ons via geheime codes of paswoorden, zoals de PIN-code. Zorg er dan ook voor dat niemand deze te weten komt!

- ▶ Kies geen voor de hand liggende pincode zoals bv. uw geboortedatum;
- ▶ Schrijf of sla je code nooit op, maar leer hem van buiten;
- ▶ Hou je vrije hand over de vinger waarmee u uw geheime code intikt, zodat niemand kan meekijken;
- ▶ Controleer of er geen abnormale dingen aan de betaalterminal of geldautomaat te zien zijn, zoals bv. een gaatje met een camera;
- ▶ Je bank zal nooit in een e-mail of per telefoon om je pincode vragen. Krijg je die vraag per e-mail of telefoon, dan gaat het om een vals bericht (phishing) van iemand die uw gegevens wil ontfutselen. Antwoord er niet op en stuur het bericht door naar je bank.
- ▶ Bij verlies, diefstal of fraude, laat uw kaarten onmiddellijk blokkeren via Card Stop

3| Online banking en mobile banking

Eenmaal je kind weet hoe een overschrijving in zijn werk gaat en hoe een overschrijvingsformulier er uit ziet, is het een kwestie van oefenen. Laat je kind eerst meekijken met jou, wanneer hij oud genoeg is kan hij bepaalde rekeningen zelf betalen. Denk maar aan een online aankoop van festivaltickets of een gsm-afrekening.

Naast online-bankieren – dat er quasi hetzelfde uitziet als overschrijving in een self-bank – bestaat er ook mobile banking. Je installeert de app van je bank op je smartphone, doorloopt enkele veiligheidsprocedures en vanaf dan kan je met één code via je gsm betalingen doen en je rekening checken. Handig? Zeker, zo kan je iemand onmiddellijk terugbetalen, zonder cash geld op zak te moeten hebben. Maar ook gevaarlijk, omdat je virtueel geld nog gemakkelijker uit te geven is. Denk dus zeker goed na!

TIPS EN IDEETJES

Eenmaal je kind zelf zijn rekening beheert, is het een goed idee om de afspraken nog eens op een rijtje te zetten. Afhankelijk van hoe jullie ervaringen zijn (zowel voor de ouders als voor de kinderen) zal dit meer of minder uitvoerig en expliciet moeten gebeuren. Zo kun je bijvoorbeeld:

- ▶ afspreken dat een deel van het zakgeld op de spaarrekening moet, en de spaarrekening wordt niet gebruikt.
- ▶ de limieten van afhalen controleren, dubbelchecken dat je kind niet onder 0 kan gaan
- ▶ enkel kleedgeld op zichtrekening van je kind storten
- ▶ elke maand samen bekijken welke betalingen zijn gebeurd en wat je kind gekocht heeft.
- ▶ ...

THEMA 6: ZELF GELD VERDIENEN VIA VAKANTIEJOB

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

Ook hier gaat het vooral weer om afspraken tussen ouder en kind. Wat verwachten ouders van hun kind? Zien ze werken als een bijdrage aan het gezinsleven of als een manier voor hun kinderen om zelfstandig te worden? Los daarvan is het ook belangrijk om als ouder een beetje mee te zijn in de wetgeving rond studentenjobs, wat mag en wat niet? Ze hoeven niet alle antwoorden te kennen, maar bvb hun kind doorverwijzen naar de vakbond met zijn vraag, helpt ook de zelfredzaamheid! (Aansluiting bij de vakbond is soms gratis of goedkoper voor jongeren).

WAAROM KINDEREN LEREN SPAREN?

Jongeren vanaf 15 jaar kunnen zelf iets bijverdienen met vakantie- of weekendwerk. Door een baantje leren ze dat werken veel oplevert: ervaring, sociale contacten en natuurlijk ook geld. Zo leren ze langzaam maar zeker met een groter budget omgaan.

Als je zoon of dochter een vakantiejob doet, leert hij/zij heel wat nieuwe terminologie kennen: arbeidscontract, belastingen, cao, ... Het is daarom goed om samen het loonstrookje te overlopen en er de belangrijkste zaken uit te halen: brutoloon - nettoloon - uurloon - vakantiedagen-vakantiegeld

WAT MOET JE ALS OUDER WETEN OVER EEN VAKANTIEJOB?

Voor je kinderen van start gaan met hun vakantiejob, check je best even samen de websites die alle info voor jou op een rijtje zetten zoals vdab.be en de website student@work. Op deze laatste site vind je ook een handige tool om uit te rekenen hoeveel dagen je nog mag werken. Al jouw geregistreerde werkdagen worden daar immers bijgehouden.

Zoek je een studentenjob: ga op zoek via de site studentenjob.be of meld je aan bij interimkantoor. Zijn er na het lezen van deze info nog specifieke vragen over studentenwerk en vakantiejobs? Bel dan naar het contactcenter van de overheid: 02 545 50 77 (elke werkdag van 7.00 tot 20.00 uur).

Meer info op www.allesovercenten.be

THEMA 7: JE KIND LEREN OMGAAN MET FINANCIËLE RISICO'S

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

We zagen in de vorige hoofdstukken al een aantal risico's, drempels of moeilijkheden waar je je kinderen graag wil tegen behoeden. De moeilijkheden omtrent virtueel geld en de invloed van reclame op ons gedrag bijvoorbeeld. Maar er zijn nog financiële risico's in het leven tout court. Tegen sommige kan je je verzekeren, voor andere kun je een buffertje (spaargeld) inbouwen en bij nog andere gaat het voornamelijk over bewust worden van je eigen gedrag en de mogelijke gevolgen. Dat is de boodschap die we hier dan ook voornamelijk willen meegeven: een overzicht op lange termijn biedt mensen de grootste mentale rust om om te gaan met financiën.

WAAROM OMGAAN MET FINANCIËLE RISICO'S?

Kinderen en jongeren hebben meestal een overzichtelijk inkomen (zakgeld en eventueel studentenjob) en ook overzichtelijk uitgaven (afspraken tussen ouder en kind wat zij zelf moeten betalen). Wanneer ze op eigen benen zullen staan, kunnen ze proberen dit eveneens overzichtelijk te houden, maar moet je erbij nemen dat je niet altijd alles zelf in de hand hebt. Je kan het slachtoffer worden van brand, diefstal of een ongeluk waarbij er financiële gevolgen hebben. Sommige zaken heb je misschien iets meer zelf in de hand, maar een fout is snel gemaakt. Denk maar aan het ondertekenen van een contract waarbij je bepaalde voorwaarden ('kleine lettertjes')

misschien over het hoofd hebt gezien of anders had geïnterpreteerd. Of je bent een rekening vergeten te betalen en er komen administratiekosten bij.

Soms zijn de gevolgen van zo'n kleine foutjes of risico's echter groot. Bepaalde kosten of schulden wegwerken op lange termijn vergt doorzetting. Zo is het niet altijd evident om je inkomen (en dus de centen waarmee je die schulden kan wegwerken) te verhogen en moet je op je buffer teren hiervoor. Maar dan moet je wel een buffer hebben...

HOE “OMGAAN MET...” AANLEREN?

1| Risico's voorkomen of verminderen

Eerst en vooral is het belangrijk dat je kind leert dat bepaalde risico's wel kunnen voorkomen worden:

- ▶ Door de “algemene voorwaarden” goed te lezen: in de algemene voorwaarden staat uitgelegd welke verplichtingen jij moet nakomen. Bijvoorbeeld dat je bepaalde kosten van je telefoon die je krijgt bij je abonnement moet blijven betalen, ook al verlies je die telefoon.
- ▶ Door te sparen: gaat een toestel dat je veel gebruikt stuk en valt buiten garantie? Met een spaarpotje kan je snel een nieuwe kopen zonder problemen.
- ▶ Door verzekeringen af te sluiten.

TIP: SPREEK MET JE KIND OVER WELKE VERZEKERINGEN JULLIE HEBBEN AFGESLOTEN EN WAAROM JE DEZE BELANGRIJK VINDT. VERZEKEREN KOST OOK GELD, DUS EEN VERZEKERING IS GEEN OPLOSSING VOOR ELK RISICO, MAAR EEN BRANDVERZEKERING EN EEN FAMILIALE VERZEKERING IS MEESTAL WÉL DE MOEITE.

2| Geld lenen & uitlenen

Op de middelbare school zijn snoep en snacks een populaire uitgavenpost voor jongeren. Het aantal eigen aankopen neemt toe. Even wat geld lenen bij een vriend of vriendin komt bij vele jongeren voor. Ook al zijn die bedragen niet hoog, het is een goed moment om een gesprek aan te gaan over lenen:

- ▶ wat lenen betekent: geld gebruiken dat je zelf niet hebt
- ▶ wat de gevaren zijn van lenen:
 - ▶ dat het geld moet terugbetaald worden, en dat hier intresten bijkomt
 - ▶ dat er minder geld is om uit te geven omdat er moet afbetaald worden
 - ▶ dat er conflicten kunnen ontstaan als het geld niet (tijdig) wordt terugbetaald

Bij vele zichtrekeningen is het mogelijk om ‘onder nul te gaan’ en dus eigenlijk geld uitgeven die je op dat moment nog niet hebt, maar dat je opnieuw aanvult zodra je inkomen wordt gestort. Dit ‘in het rood gaan’ heeft echter gevolgen, want net zoals bij een lening, rekent je bank je hiervoor rente aan! Je kan dit vermijden door te vragen aan je bank dit niét toe te staan, zeker bij jongerenrekeningen is dit mogelijk.

- ▶ wat alternatieven zijn voor lenen:
 - ▶ de aankoop uitstellen, misschien wil je kind over een tijdje wel weer iets anders kopen
 - ▶ sparen: dat is goedkoper want je krijgt intresten in plaats van intresten te moeten betalen
 - ▶ geld verdienen via een job of een klusje

3| Administratieve vaardigheden

Wanneer we de risico's bekijken, merken we dat een financieel vaardig zijn, in veel gevallen ook administratief vaardig zijn betekent: het kunnen rekenen of werken met een rekenblad (Excel bijvoorbeeld), of met een app om je overzicht te bieden in je maandelijkse inkomsten en uitgaven; het kunnen lezen en begrijpen van een abonnements-contract; facturen en formele brieven begrijpen en kunnen opvolgen. Een tekort aan administratieve vaardigheden is voor veel jongeren een valkuil.

TOOLS

- ▶ Brochure [‘Te mooi om waar te zijn’](#)
- ▶ Filmpjes [‘Onderteken niet om het even wat’](#), [‘Te mooi om waar te zijn’](#)

THEMA 8: INWONENDE JONGEREN MET EIGEN INKOMEN

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

Ook dit thema bevindt zich in de taboesfeer. De meningen van ouders hierover gaan van “het is mijn taak om voor de kinderen te zorgen, zij moeten niet bijdragen” tot “hun loon is deel van ons budget” en alles hier tussenin. Voor vele ouders is het moeilijk om hierover in gesprek te gaan met hun eigen kinderen of met hun omgeving en al zeker met eventuele professionele hulpverleners in hun netwerk. Nochtans is het een belangrijk gesprek, zéker wanneer er zich problemen of onenigheden voordoen. Belangrijk is dat alle partijen elkaar erkennen.

WAAROM Zouden JE KINDEREN BIJDRAGEN?

Steeds meer jongeren blijven langer thuis wonen, ook wanneer ze al gaan werken. ‘Hotel mama of papa’ is voor hen zeer aantrekkelijk omdat op eigen benen staan financieel niet makkelijk is.

Wanneer je kind(eren) een eigen inkomen hebben maar nog op hetzelfde adres blijven wonen, kan dit gevolgen hebben voor het gezinsbudget. Als ouder kan je heel wat inkomsten verliezen, zoals kinderbijslag en belastingvermindering voor kinderen ten laste. Bovendien kunnen alleenstaande ouders met een sociale uitkering (leefloon of werkloosheidsuitkering) een deel van hun uitkering verliezen omdat ze niet langer als alleenstaande worden beschouwd. Ook de huishuur van ouders die een sociale woning huren kan gewijzigd worden.

Wanneer je zoon/dochter gaat werken maar nog thuis woont, kan je hiervoor een bijdrage vragen: op deze manier dragen ze een steentje bij aan de dagelijkse kosten. Bovendien leer je je kinderen om bewust om te gaan met hun eerste inkomen. Het leert hen dat ze een bepaald deel van hun budget moeten geven aan vaste kosten en dat ze het andere deel vrij kunnen besteden.

Los van het feit of je als ouder het kostgeld van je kind(eren) nodig hebt of niet, is het interessant om je werkende kinderen te vragen om een bijdrage te doen in gemeenschappelijke kosten zoals huur, energie, internet,... Op die manier geef je hen een goede leerschool voor wanneer je kinderen (financieel) op eigen benen gaan staan.

Je kan er ook voor kiezen dat je kinderen niét bijdragen. Omdat je voldoende inkomsten hebt, of omdat je je kinderen de kans wilt geven te sparen vooraleer ze op eigen benen staan, of... Ook als je deze keuze maakt, is het belangrijk om dit te bespreken met je kinderen. Weten zij dat jullie inkomsten gedaald zijn sinds zij werken? Begrijpen zij jullie keuze? Misschien vinden zij het juist belangrijk om wél hun steentje bij te dragen?

HOE KUNNEN JE KINDEREN BIJDAGEN?

Hoeveel je aan je kind(eren) kan vragen is niet wettelijk bepaald en hier bestaan geen regels voor. Het is aan te raden om dit samen met je kinderen in een goed gesprek te bespreken. De grootte van het af te geven budget is afhankelijk van een aantal factoren: het gezinsinkomen van de ouders en het verschil in inkomen nu het kind werkt, het inkomen van de jongere, zijn leeftijd,... Het is belangrijk om te denken aan een budget dat redelijk blijft. Zo is het logisch dat het bedrag dat de jongere moet afgeven in evenredigheid is met het bedrag dat de jongere verdient.

TOOLS

- ▶ budgetplanner.be
- ▶ Filmpje '[Het leven is een vat vol uitdagingen](#)' (BIZ Centraal-West-Vlaanderen): toont dat er bij alles in het leven een kostenplaatje hoort.
- ▶ Bron: 'Focus op financiële opvoeding. Meer dan zakgeld geven alleen.' (Gezinsbond).

THEMA 9: DE SMARTPHONE

VOORAF AAN DE PROFESSIONAL

We wijden een apart hoofdstuk aan de smartphone. Niet omdat we dit toestel willen promoten, maar omdat we merken dat veel van onze thema's in dit ene thema samenkomen. En dat quasi elk kind boven de 12 jaar een smartphone of gsm heeft, of er nu weinig budget is of veel. Bijgevolg zijn er bijna in elk gezin discussies over financiële opvoeding (misschien zonder dat we er bij stilstaan) als het over gsm's gaat: wie betaalt wat? Welke risico's? Waarvoor gebruik je het?

WAAROM Zouden JE KINDEREN BIJDRAGEN?

Kinderen en jongeren groeien op met de gsm, tablet, smartphone en computer. Voor sommige ouders is dit even evident en kennen deze tools weinig geheimen, voor anderen is dit al wat moeilijker. Sowieso brengt het gebruik van een smartphone enkele opvoedingsthema's binnen in je gezin.

Voor sommige jongeren is de smartphone een verlengstuk van hun identiteit en is er weinig onderscheid tussen hun 'fysieke' leven en hun digitale wereld. De meeste jongeren krijgen hun 'eigen' smartphone als ze naar het eerste middelbaar gaan. Meestal hadden ze daarvoor al toegang tot de tablet van hun ouders. Van het moment dat ze hun eigen smartphone hebben, kun je als ouder niet meer alle touwtjes in handen houden en is het belangrijk om bepaalde risico's met hen te bespreken en duidelijke afspraken te maken. Over sommige onderwerpen weet je kind misschien meer dan jij zelf, maar dit betekent niet dat je als ouder hulpeloos aan de kant staat. Je kan je kind, mits enige basiskennis, wel ondersteunen in de gedragingen en houdingen tijdens het gebruik van de smartphone.

Het thema "budget" is ook rechtstreeks verbonden met de smartphone: hoeveel kost een smartphone? Wie betaalt de smartphone (kind, ouder of samen)? Neem je een abonnement of een pre-paid-kaart? Kunnen in-app aankopen en gaming? Kan mobile banking?

8/10 jongeren in eerste middelbaar hebben een eigen smartphone
6/10 krijgt hem van de ouders, 3/10 betaalt zelf, 1/10 betaalt deel
8/10 ouders betalen de gebruikskosten
7/10 jongeren bekijken dagelijks filmpjes
2,5/10 belt dagelijks (voornamelijk met ouders)
5/10 speelt dagelijks spelletjes op de smartphone
(bron: IMinds)

WAT MOET JE WETEN OVER DE SMARTPHONE?

Net zoals over andere zaken rond financiën, is het belangrijk je eigen houding te kennen: vind je het belangrijk dat je kinderen ermee kunnen werken? Gebruik je het zelf en waarvoor wel of niet? Vanaf welke leeftijd mag je kind het gebruiken?

Weet ook dat de manier waarop jij het gebruikt, niet per se de manier is waarop je kinderen de smartphone willen gebruiken. Waar veel volwassenen nog sms'en, gebruiken jongeren veel vaker online applicaties zoals Whatsapp of Snapchat om te communiceren. Waar voor veel volwassenen de smartphone nog een gebruiksinstrument is, betekent dit voor jongeren vaak een verlenging van hun identiteit en een connectie met de wereld.

1| De aankoop van de smartphone

Wellicht heeft je kind al bepaald welk toestel zij/hij graag wilt. Maar je kan als ouder bijvoorbeeld beslissen om een bepaald bedrag eraan te geven en als je kind een duurder model wil, moet dit zelf bijgelegd worden. Voor veel jongeren is het belangrijk om voldoende geheugen te hebben zodat er ruimte is voor de vele app's, sociale media en foto's. Bekijk dus zeker de geheugencapaciteit van de smartphone en de mogelijkheid om er een extra geheugenkaartje toe te voegen. Ook het besturingssysteem (android, IOS apple of Windows) kan hierbij van belang zijn (niet alle app's zijn voor alle besturingssystemen mogelijk).

Daarnaast bepaal je ook samen voor welk abonnement of prepaidkaart je kiest. Belangrijkste factoren daarbij zijn de belkosten (per minuut en gesprek), de sms-kosten en kosten voor mobiel datagebruik (internet). Hebben jij en je kind al zicht op welke zaken het meest gebruikt zullen worden? Je kan dit eventueel berekenen via www.surfmobiel.be

We willen hier ook even wijzen op één van de veelgenoemde risico's: "koppelverkoop". Hierbij wordt een pakket aangeboden van smartphone met abonnement, meestal zo dat het lijkt dat je de smartphone quasi gratis krijgt. De aankoopprijs van de smartphone zit echter verrekend in de abonnementsprijs, dus het is van belang om goed uit te rekenen en te vergelijken met andere aanbiedingen. Een voorbeeld vind je in de brochure 'te mooi om waar te zijn' op www.budgetinzicht.be of bekijk eens het filmpje uit het één-programma "Voor hetzelfde geld" ("vier tips om je voordeel te halen uit koppelverkoop")

2| Afspraken over de kosten

Hoewel de aankoopkosten en de abonnementskosten op voorhand verdeeld en afgesproken zijn, kunnen er in de loop van de tijd andere - bijkomende - kosten boven komen. Het kan geen kwaad om ook daarover op voorhand afspraken te maken:

- ▶ Hoelang moet je kind met een prepaid-kaart doen? Of stel het maximumgebruik in bij abonnement. Wie neemt de kosten op zich als dit toch wordt overschreden?
- ▶ Wat als de huidige telefoon stuk gaat? Wie betaalt de schade of de volgende telefoon?
- ▶ Gebruik zoveel mogelijk wifi en schakel 4G uit om dataverbruik te beperken.
- ▶ Bekijk af en toe samen hoeveel mobiele data de apps gebruiken om bewust te worden van het dataverbruik.

3| Afspraken over financiële verrichtingen met de smartphone

De smartphone biedt mogelijkheid om aankopen in een handomdraai te doen, nog makkelijker dan met de bankkaart. Handig, maar niet zonder risico. Ook hierover enkele afspraken maken met je kinderen, is belangrijk:

- ▶ Mag je kind de mobiele app van zijn/haar bank installeren en gebruiken? Je moet je bankkaart dan niet meer gebruiken voor verrichtingen, maar enkel een toegangscode. Wat je precies kunt via de app, verschilt van bank tot bank en gaat van rekeningsaldo bekijken tot betalingen uitvoeren.
- ▶ Betalen per sms voor parkeren of openbaar vervoer bvb. Dit bedrag komt dan bovenop de prepaid of abonnementskosten. Dit is meestal iets duurder dan andere vormen van betaling, maar is wel handig als je geen kleingeld op zak hebt bvb. Mag je kind hier gebruik van maken en voor wie zijn die kosten?

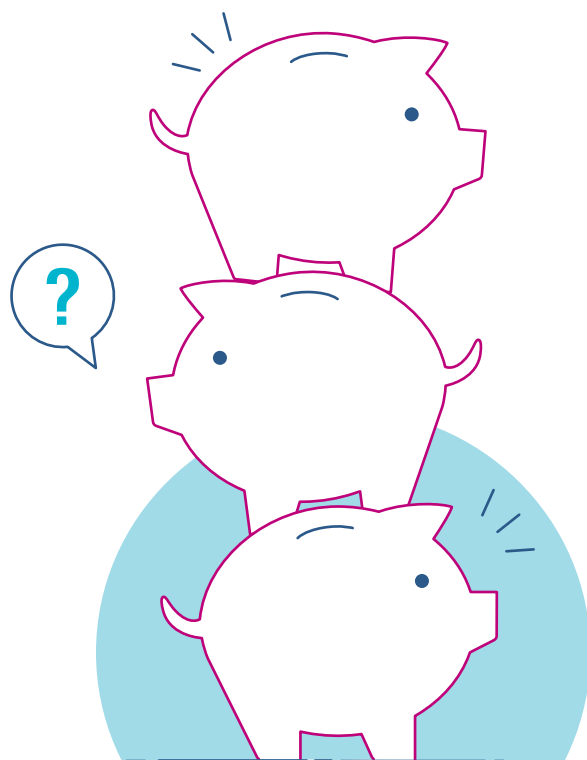
- ▶ Bij contactloos betalen, betaal je via een chip. Dit kan door je smartphone langs een speciale betaalterminal te vegen of door een QR-code die je inscant met je smartphone. In België kan dit nog niet via alle banken. Hetzelfde principe kan ook via de bankcontact-app om bijvoorbeeld je vrienden terug te betalen.
- ▶ Je kan ook een elektronische portefeuille aanleggen met al je bankkaarten en kredietkaarten, evenals je klantenkaarten en kortingsbonnen.

Daarnaast willen we nog enkele modaliteiten meegeven die we ook als vormen van 'betalingen' zien, of toch zeker zaken die voor extra kosten kunnen zorgen en waar je enige beveiliging kunt voor instellen (in samenspraak met je kind):

- ▶ “In-app aankopen” (bij sommige applicaties is een deel van de app gratis en moet je voor een deel betalen): om te voorkomen dat je het betalende deel gebruikt, kan deze in-app aankopen uitgeschakeld worden via een wachtwoord.
- ▶ “Betalende diensten en speciale nummers” (voor sommige diensten komen extra kosten naast je abonnementsbundel, zoals sms-stemmen voor tv-programma's, sms-parkeren, maar ook bepaalde spelletjes en inschrijven voor bijvoorbeeld voedingsadviezen): je kan je inschrijving voor zo'n dienst stopzetten door STOP te sms'en naar het contactnummer en speciale nummers kan je blokkeren.
- ▶ “Games en ringtones”: idem betalende diensten
- ▶ “Telefoon beschermen op afstand” (smartphone verloren?): PIN-code of vingerafdruk om de gevoelige informatie te beschermen. Je verzekeren daarentegen is meestal niet de moeite.

TOOLS

- ▶ [Vormingspakket Telecom BIZ Noord West-Vlaanderen](#)
- ▶ www.test-aankoop.be: zie je door het bos de bomen niet meer? Test-Aankoop heeft voor vele apps en smartphones vergelijkende studies gedaan!
- ▶ www.wikifin.be en www.allesovercenten.be

NAWOORD

Financiële opvoeding is een thema dat verschillende mensen in meer of mindere mate beroepsmatig bezighoudt. Deze inspiratiegids wil professionelen ondersteunen in de zoektocht naar informatie en methodieken. Hopelijk heeft het effectief inspiratie geboden om met het thema financiële opvoeding aan de slag te gaan. We zijn er van ons bewust dat deze inspiratiegids niet volledig is en hoewel we deze gids in de toekomst willen blijven herwerken en uitbreiden waar nodig, zal deze ook nooit volledig zijn.

We moedigen iedereen aan om blijvend op zoek te gaan. Naast de vele linken en websites die we doorheen deze inspiratiegids reeds hebben meegegeven, willen we hier nog enkele websites meegeven, die je zeker kunnen helpen in je zoektocht:

www.allesovercenten.be

www.adlit.be

www.cebud.be

www.budgetinzicht.be (neem zeker een kijkje bij de [inventaris van budgetinzicht noord-west-vlaanderen](#), die ook een rubriek rond financiële opvoeding bevat.)

Auteurs:

Eveline Bohez

Marian Boddy

Tine Debrabander

Joke De Clercq

Joke Geldhof

Wendy Heins

Lies Uytterhoeven

Isolde Vandevelde

Veerle Van Mossevelde

Eindredactie:

Lies Uytterhoeven

